

บทที่ ๕

สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “ศึกษาวิเคราะห์ความเชื่อทางพระพุทธศาสนาในจิตรกรรมฝาผนังของ วัดสระบัวแก้วต่อชาวบ้านวังคู ตำบลหนองเม็ก อำเภอนองสองห้อง จังหวัดขอนแก่น ” มีวัตถุประสงค์ในการศึกษา ๓ ประการ ได้แก่ ๑) เพื่อศึกษาจิตรกรรมฝาผนัง ในประเทศไทยกับพระพุทธศาสนา ๒) เพื่อความเชื่อที่ปรากฏในจิตรกรรมฝาผนังวัดสระบัวแก้ว บ้านวังคู ตำบลหนองเม็ก อำเภอนองสองห้อง จังหวัดขอนแก่น และ ๓) เพื่อศึกษา ความเชื่อที่ปรากฏในจิตรกรรมฝาผนังวัดสระบัวแก้วของชาวบ้านวังคู ตำบลหนองเม็ก อำเภอนองสองห้อง จังหวัดขอนแก่น และนำผลจากการศึกษาไปเป็นข้อมูลทางวิชาการด้านจิตรกรรมฝาผนัง ซึ่งเป็นการศึกษาเชิงคุณภาพจากเอกสารและรายงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตรกรรมฝาผนัง ตลอดจนหลักธรรมต่างๆ และประวัติของภาพที่ปรากฏในอุโบสถวัดสระบัวแก้ว นอกจากนั้น ยังได้สัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้ข้อมูลที่แม่นยำมากยิ่งขึ้นมาประกอบการทำวิจัยครั้งนี้ สรุปผลการศึกษามีดังต่อไปนี้

๑) จิตรกรรมฝาผนังในประเทศไทยกับพระพุทธศาสนา พบว่า จิตรกรรมฝาผนังในประเทศไทยมีประวัติความเป็นมาที่ยาวนาน ตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์มาตามลำดับ จนถึงสมัยสุโขทัย-อยุธยา-รัตนโกสินทร์ทั้งตอนต้นและตอนปลายถึงปัจจุบัน โดยสาระสำคัญ มีจุดประสงค์เพื่อเป็นการสอนธรรมะแก่บุคคลโดยผ่านกระบวนการภาพหรือการเขียนตามฝาผนังสีหรือโบสถ์ ทั้งนี้ ช่างที่เขียนส่วนใหญ่จะเน้นสาระธรรมมากกว่าความสวยงาม และเรื่องที่เขียนก็มีหลากหลาย เช่น พุทธประวัติ นิทาน รามเกียรติ์ เป็นต้น โดยสอดแทรกหลักพุทธธรรมต่างๆ ไว้แล้วแต่ช่างผู้เขียนจะนำมาเขียน เช่น ความสันโดษ ความกตัญญู หลักการปกครอง แต่จะไม่นิยมอธิบายเป็นภาษาคำพูดที่ยาว จะกล่าวเพียงสั้นๆ ว่าภาพแต่ละภาพสื่อสารถึงอะไร

๒) ความเชื่อที่ปรากฏในจิตรกรรมฝาผนังของวัดสระบัวแก้ว บ้านวังคู ตำบลหนองเม็ก อำเภอนองสองห้อง จังหวัดขอนแก่น พบว่า จิตรกรรมฝาผนัง ถือว่าเป็นศิลปะที่มีความ

ประณีตสวยงาม แสดงความรู้สึกชีวิตจิตใจและความเป็นไทย ที่มีความอ่อนโยน ละมุนละไม สร้างสรรค์สืบต่อกันมาตั้งแต่อดีตจนได้ลักษณะประจำชาติ มีลักษณะประจำชาติที่มีลักษณะ และรูปแบบเป็นพิเศษ นิยมเขียนบนฝาผนังภายในอาคารที่เกี่ยวกับพุทธศาสนาและอาคารที่เกี่ยวข้อง บุคคลชั้นสูง เช่น โบสถ์ วิหาร พระที่นั่ง วัง บนผืนผ้า บนกระดาน และบนสิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ โดยเขียนด้วยสีฝุ่น ตามกรรมวิธีของช่างเขียนไทยแต่โบราณ เนื้อหาที่เขียนมักเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับ อดีตพุทธ พุทธประวัติ ทศชาติชาดก ไตรภูมิ วรรณคดีและชีวิตไทย พงสาวดารต่างๆ อนึ่ง ส่วนใหญ่นิยมเขียนประดับผนังพระอุโบสถ วิหารอันเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ประกอบพิธีทางศาสนา ลักษณะจิตรกรรมไทยแบบประเพณีเป็นศิลปะ แบบอุดมคติ (Idealistic) ผนวกเข้ากับเรื่องราวที่กึ่ง ลึกลับมหัศจรรย์ ซึ่งคล้ายกับงาน จิตรกรรมในประเทศแถบตะวันออกหลาย ๆ ประเทศ เช่น อินเดีย เป็นภาพที่ระบายสีแบนเรียบ ด้วยสีค่อนข้างสดใส และมีการตัดเส้นเป็นภาพ ๒ มิติ ให้ความรู้สึกเพียงด้านกว้างและยาว ไม่มีความลึก ไม่มีการใช้แสงและเงามาประกอบ จิตรกรรมไทยแบบประเพณีมีลักษณะพิเศษในการจัดวางภาพแบบเล่าเรื่องเป็นตอนๆ ตามผนังช่องหน้าต่าง โดยรอบโบสถ์ วิหาร และผนังด้าน หน้าและหลังพระประธาน ภาพจิตรกรรมไทยมีการใช้สีแตกต่างกันออกไปตามยุคสมัย

๓) ความเชื่อที่ปรากฏใน จิตรกรรมฝาผนังวัดสระบัวแก้วของชาวบ้านวังคูณ ตำบลหนองเม็ก อำเภอหนองสองห้อง จังหวัดขอนแก่น พบว่า จิตรกรรมฝาผนังวัดสระแก้ว บ้านวังคูณ จัดได้ว่า เป็นสิ่งที่ทรงคุณค่าในด้านต่างๆ คือ คุณค่าด้านคติธรรม เช่น สอนให้คนรู้จักประกอบกรรมดีละเว้นจากกรรมชั่ว สอนให้รู้จักการเสียสละสิ่งของเป็นสาธารณะประโยชน์ต่อส่วนรวมไม่เห็นแก่ตัวหรือเอารัดเอาเปรียบต่อสังคม ไม่ทำลายคนอื่น รู้จักการปกครองตนเองอย่างมีคุณธรรมตามหลักทศพิธราชธรรมในเรื่องมหาเวสสันดรชาดก นอกจากนั้น บุคคลพึงรู้จักถึงคุณค่าต่อประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่นของตนเอง เช่น ประเพณีทำบุญสะเทวด บุญเข้าพรรษา บุญออกพรรษาและบุญกฐิน เพื่อเสริมสร้างความดีให้แก่ตนและช่วยเหลือจรรโลงสังคมชาวพุทธให้อยู่เย็น มั่นคง คุณค่าต่อสังคมและชุมชนบ้านวังคูณ คือ ทำให้ชาวบ้านรู้จักรักใคร่สมัครสมานสามัคคีร่วมมือร่วมใจกันในการทำบุญแต่ละอย่างนั้น ทำให้ชาวบ้านรู้จักคุณค่าด้านสุนทรียภาพ เช่น ภาพสวยงามวิจิตรแฝงด้วยคติธรรมต่างๆ สอนใจแก่ผู้ได้เข้าไปดูชมและมีคุณค่าต่อจิตใจเป็นอย่างมาก เพราะภาพต่างๆ ให้คุณค่าด้านมโนธรรมสำนึกแก่บุคคลให้รู้จักแยกแยะความดีและความชั่ว มิใช่ดู

แต่ภาพสวยงามเพียงด้านเดียว สู้ด้ายทำให้รู้จักคุณค่าด้านการอนุรักษ์ภาพจิตรกรรมฝาผนังของชุมชน คือ การไม่ทำลายภาพ ไม่ขีดเขียนสิ่งใดๆ ลงไปในภาพนั้นอีก ขณะเดียวกัน เมื่อภาพจิตรกรรมฝาผนังชำรุดเสียหายเพราะมีอายุเก่าแก่ ก็รีบแจ้งให้ผู้ที่เกี่ยวข้องเข้ามาดูแล เช่น แจ้งให้เจ้าหน้าที่ของกรมศิลปากรทราบ เพื่อจะได้อนุรักษ์บำรุงรักษาภาพเหล่านั้นไว้นานเท่านาน เป็นสมบัติของหมู่บ้านและเป็นสมบัติของชาติ

๕.๒ ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาผู้วิจัยได้แบ่งหัวข้อเสนอแนะออกเป็น ๒ ด้านดังนี้

๕.๒.๑ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ/เชิงนโยบาย

๑) หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์จิตรกรรมฝาผนัง ควรเข้าไปให้ความรู้ความเข้าใจในการบำรุงรักษาภาพต่างๆ ภายในอุโบสถวัดสระแก้วอย่างถูกต้องแก่พระสงฆ์ในวัด และแก่คณะกรรมการหมู่บ้าน ตลอดจนประชาชนที่เข้าไปเยี่ยมชมภาพ ก่อนที่ภาพจิตรกรรมฝาผนังจะสูญหายไปโดยไม่รู้ตัว ทั้งนี้ ควรเร่งปรับปรุงให้สถานที่แห่งนี้ ใช้งานได้อย่างสม่ำเสมอ เพื่อผลดีในด้านสังคมและเศรษฐกิจสำหรับประชาชนในบ้านวังคูณ ผลดีในแง่ของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มรายได้แก่ประชาชนในพื้นที่

๒) ควรปรับปรุงทะเบียนบัญชีผู้เข้าชมชมให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ เพื่อจะได้ทราบสถิติผู้เข้าชมในแต่ละปี และควรจัดทำประวัติข้างเขียนเอาไว้ด้วยว่า เพื่อเป็นเกียรติประวัติแก่ท่านเหล่านั้น

๓) สถานศึกษา ควรนำเยาวชนไปเยี่ยมชมภาพจิตรกรรมฝาผนัง เพื่อให้ได้รรถรสในสุนทรียภาพ ความงดงามในศิลปะวัฒนธรรมไทยแต่โบราณว่ามีภูมิปัญญาที่ควรยกย่องเพียงใด

๕.๒.๒ ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

๑) ศึกษาเปรียบเทียบจิตรกรรมฝาผนังวัดสระแก้วกับจิตรกรรมฝาผนังในวัดพระธาตุนาคูนจังหวัดมหาสารคาม

๒) ศึกษาหลักธรรมในการปกครองที่ปรากฏในเรื่องมหาวาสสันดรชาดกกับการประยุกต์หลักปกครองของประชาชนในบ้านวังคูณ อำเภอหนองสองห้อง จังหวัดขอนแก่น

๓) ศึกษาโลกทัศน์เรื่องสังข์สินไชยที่ปรากฏในจิตรกรรมฝาผนังวัดสระแก้วกับสังข์

สินไชยในวรรณกรรมอีสาน

๔) ศึกษาเปรียบเทียบจิตรกรรมฝาผนังที่เขียนโดยกลุ่มช่างหลวงและกลุ่มช่าง

พื้นบ้าน : ศึกษาเฉพาะกรณีหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา